

# L'abandó de la llengua a l'escola: el cas de les Aules d'Accollida



Article a càrrec de Toni Casserres Gasol, mestre i membre del secretariat de la Intersindical-CSC Educació.



Material escolar en una aula, en una imatge d'arxiu, ACN.

Fa poques setmanes, la Plataforma per la Llengua engegava la campanya *Emergència lingüística* per respondre a la creixent precarietat de la situació del català en tots els àmbits, una situació que, tot i haver estat reiteradament denunciada -i no només per la Plataforma, sinó per moltes altres entitats i intel·lectuals-, no sembla generar respostes contundents per revertir-la. Dins d'aquests àmbits s'inclou, és clar, el sistema educatiu. El mateix informe de l'any 2020 dona la dada que només un 32% dels que el saben parlar l'usen habitualment. I potser tant o més escandalosa que aquesta dada -una gota més en l'oceà de les evidències que revelen que l'existència del català com a llengua viva està seriosament amenaçada- ho ha estat l'aparent indiferència dels dirigents polítics del país, que semblen tan incapaços d'adonar-se de la situació com de respondre-hi amb una actitud decidida que posi en primer terme la supervivència de la llengua. El mateix podem dir de les nostres autoritats educatives: als constants atacs a les -sempre massa tímides- polítiques lingüístiques, el Departament d'Educació hi ha respost amb reculades contínues. Fa molt, massa temps, que la teòrica vehicularitat del català no es correspon ni amb la pràctica (no s'hi han posat ni els mitjans ni l'energia) ni amb el discurs, que ha abraçat una mena de bonisme que no es basa pas en els treballs consistents dels experts sobre l'aprenentatge de llengües sotmeses a minorització (com ara els de Jim Cummins, un dels principals impulsors dels models d'immersió lingüística) i que sembla ignorar la dimensió sociolingüística de l'aprenentatge de les llengües.

Aquesta deixadesa ho impregna tot, també les aules d'acollida, un dels recursos centrals per donar suport específic als alumnes nouvinguts d'arreu del món que des del tombant de segle han arribat als nostres centres educatius i per als quals els suports de la immersió lingüística inicial -en el supòsit que s'haguessin generalitzat i mantingut, tal com sosté el relat oficial- haurien fet curt. Les

aules d'acollida són un recurs flexible perquè els alumnes nouvinguts puguin fer un primer aprenentatge accelerat del català i es puguin integrar plenament a la vida del centre on estan estudiant. Bàsicament, han consistit en una dotació de professorat i recursos de suport, i allà on s'han aplicat plenament i de manera continuada han estat una eina valuosa, tot i que no suficient, per garantir una igualtat real d'oportunitats. Per tant, són un recurs estratègic per a la continuïtat de la llengua i per combatre la segregació i oferir una educació realment inclusiva (és a dir que doni els suports necessaris als alumnes).

Les limitacions de les aules d'acollida (AA):

1. Essent un recurs basat en un model consistent, les AA, quan s'apliquen amb rigor, són una bona resposta a les necessitats inicials de l'alumnat que, provinent d'altres països, s'incorpora als nostres centres desconecent-ne la llengua vehicular. El seu funcionament inicial les establí com un recurs obert dins del mateix centre al qual l'alumnat nouvingut assistia durant una part del seu horari (la resta el desenvolupava amb els seus companys de grup classe) fins que es considerés que tenia prou capacitat per comunicar-se amb els companys i els docents del centre durant un màxim de dos o tres cursos, bo i assolint el que es coneix en la nomenclatura estàndard europea com a nivell A2 de llengua. En el model inicial, la coordinació de l'AA (i bona part de la docència, en la qual participava un nombre reduït de docents) anava a càrrec d'una persona amb estabilitat al centre. La finalitat d'aquesta estabilitat era assegurar la rendibilització de la formació continuada que se li ofería, i també que fos el màxim d'efectiva la seva funció de coordinació amb els tutors i els equips docents dels alumnes nouvinguts. Així doncs, aquest docent accedia a una plaça específica. Ara bé, la mateixa literatura científica que avala la immersió i l'acollida lingüística estableix clarament la diferència entre el que és un domini de la llengua bàsic, pensat per a la interacció més immediata (coneguda en anglès com a BICS), i la competència lingüística necessària per poder seguir uns aprenentatges acadèmics (CALP) en la llengua vehicular, i que en cap cas s'ha verificat que es pugui adquirir en menys de cinc cursos. Per a aquesta segona fase d'aprenentatge de la llengua catalana, el departament no ha establert cap recurs específic de manera general i estable i cada centre se n'ha sortit com ha pogut.

2. Una segona limitació va tenir lloc quan, a partir del curs 2009/10, es van començar a reduir les AA (es va passar de 1.236 centres amb AA el curs 2008/09 a 587 el 2016/17) i, a més de disminuir el nombre d'alumnes que se'n podien beneficiar, els tutors inicials es van veure amenaçats de ser desplaçats del centre. D'aquesta manera, bona part d'aquesta primera promoció de docents amb experiència i formació específica van renunciar-hi i van passar a ser substituïts per altres docents que arribaven de bell nou al centre. Tot plegat ha dificultat la continuïtat de la tasca d'aquestes AA i ha fet molt difícil que els seus tutors rebien una formació consistent, atès que molts d'ells canvien cada curs.

3. La darrera ha estat la retallada de dotacions que ha fet que, malgrat el creixement sostingut de l'alumnat nouvingut (a la immigració sobretot econòmica de fa uns anys s'hi ha afegit un nombre creixent de refugiats), les dotacions de professorat han disminuït d'una mica més de 600 el curs 2019/20 a menys de 500 el 2020/21, la qual cosa deixa sense cap recurs d'acollida molts centres o infradota els pocs que mantenen alguna aula d'acollida.

La pregunta, ben pertinent, que ens hauríem de fer, és: si el nostre sistema educatiu no és capaç de garantir ni la immersió lingüística a tots els alumnes nascuts al país ni l'aprenentatge de la llengua als alumnes que s'hi incorporen des d'arreu del món, quin és el futur que té el català en l'ensenyament? I, en el fons, quin futur té com a llengua?

*\*Article originalment publicat al diari El Punt Avui el 14/03/2021*